

Kunstenaar Bie Michels over Bart Somers: 'Beter verwacht van de 'beste burgemeester ter wereld''

- [Uit Knack van 16/10/2019](#)
- 15/10/19 om 21:00
- Bijgewerkt op 16/10/19 om 16:46
- Bron : Knack

[Els Van Steenberghe](#)

Els Van Steenberghe is theaterrecensent.

Tijdens Contour Biënnale 9 in Mechelen onthult de Antwerpse kunstenaar Bie Michels The Copy, een nieuwe versie van het koloniale monument op de Schuttersvest. Dat heeft al tot een rel met de burgemeester geleid.

© GF

Hoe is uw project geboren?

Bie Michels: Tijdens een gesprek waarin ik Natasa Petresin, de curator van Contour Biënnale 9, vertelde over mijn jeugd. Ik ben geboren in Kimwenza en heb negen jaar op de campus gewoond van Lovanium, de huidige universiteit van Kinshasa. Mijn vader werkte daar. Op mijn zevende werd ik doodziek. Ik genas omdat ik gerepatriëerd werd naar België. Een zwart kind zou gestorven zijn. Ik leef nog omdat ik blank ben. Mijn gevoel bij dat privilege vormde het startpunt van mijn project voor Contour Biënnale 9.

Omdat dat een Mechels festival is, moest er een link met de stad zijn. Die vond ik bij het monument op de Schuttersvest. Het dateert van 1953 en is gemaakt door Lode Eyckermans. De sokkel draagt de verfijnde hoofden van een Centraal-Afrikaanse man en vrouw. Ze vormen een januskop, vergezeld van een achterhaalde inscriptie. Er staat: 'Zij gaven hun leven voor de beschaving', met daaronder de namen van 31 Mechelaars. Intussen is bekend hoe de Belgen zich in Congo hebben misdragen. De Mechelaar Willem Frans Van Kerckhoven was een van de grootste wreedaards. Samen met enkele Mechelaars met Congolese roots besloot ik een nieuwe tekst te schrijven. De openingszin luidt: 'De kolonisatie van Congo betekende een schok voor de menselijke beschaving.' Beeldhouwer Ron Vergauwen heeft een kopie van het monument gemaakt: *The Copy*.

Bart Somers zal door mijn werk niet veranderen. Maar zijn stad misschien wel.

Hoe reageerde burgemeester Bart Somers (Open VLD) op uw project?

Michels: We hebben hem ingelicht in maart, maar kregen te horen dat hij pas na de verkiezingen tijd zou hebben. Maar op 23 mei, drie dagen voor de stembusgang, liet hij opeens een toelichting plaatsen bij het monument op de Schuttersvest. De basistekst was geschreven door professor Marnix Beyen. Er was zelfs geen overleg met Mechelaars met Congolese roots aan voorafgegaan. We hadden beter verwacht van de 'beste burgemeester ter wereld'.

Toen we Somers daarmee confronteerden, in juni, beweerde hij niet op de hoogte te zijn van ons project. Larie. 'Wij kijken niet naar gemeenschappen maar naar alle Mechelaars', zei hij. Dat vond ik holle woorden. Het hele proces - van het maken van *The Copy* tot de discussie met de burgemeester - is te zien in de film (*Pas) Mon Pays, Part I*.

Er is ook een Part II. Wat laat dat deel zien?

Michels: Voor *Part II* heb ik mijn droom vervuld: vorig jaar ben ik naar Congo teruggekeerd. In mijn jeugd leefden we daar in een bubbel. Het was altijd mooi weer, we speelden in alle tuinen. Thuis spraken we wel over het lot van de Congolezen en over de politiek. Ik begreep niet alles. Tot ik op een dag iets zag wat een kind niet hoort te zien. In *Part II* vertel ik over dat moment.

Ik neem de kijker ook mee naar Kinshasa. Ik sprak er met inwoners, universiteitsstudenten en -docenten over de invloed van de kolonisatie op hun leven.

In 2009 maakte u *Briefjesarchief*, waarin u de briefjes van uw dementerende moeder verwerkte. Wat zou ze schrijven na het zien van *The Copy* en de film?

Michels:*(stilte)* 'Maar Bieke toch, ik wist niet dat terugkeren naar Congo zo belangrijk voor je was.' Dit was, voor mijn doen, een ongewoon geëngageerd project. Het heeft me veranderd. Ik reageer scherper op elke vorm van racisme, ook als het onbewust is. Bart Somers zal door mijn werk niet veranderen. Maar zijn stad misschien wel.

The Copy en (Pas) Mon Pays, Part I and II zijn op 18, 19 en 20 oktober te zien in KC Nona in Mechelen tijdens Contour 9. Info: www.biemichels.be

Reactie namens het stadsbestuur Mechelen

In haar interview over het koloniale Van Kerckhovenmonument aan de Schuttersvest in Mechelen laat kunstenaar Bie Michels optekenen dat het stadsbestuur van Mechelen pas vlak voor de verkiezingen van 26 mei jl. zou beslist hebben om een paneel met duiding bij het omstreden monument te plaatsen. We zouden daarmee haar eigen artistieke plan om er een eigentijdse versie van het monument, genaamd 'The Copy', neer te zetten doelbewust hebben willen dwarsbomen.

Dat is twee keer fout.

Reeds op 23 maart 2018 (sic!) gaf het schepencollege van Mechelen opdracht om een tijdelijke denkgroep op te richten rond herinneringsmonumenten. Daarvoor zouden we rekenen op de expertise van externe deskundigen. Op 5 september 2018 kwam deze groep dan een eerste keer samen. Aan professor Marnix Beyen, specialist in de geschiedenis van de 20ste eeuw, werd gevraagd een tekst ter duiding te maken bij het Van Kerckhovenmonument. Op 11 maart 2019 wordt zijn tekstvoorstel, lichtjes aangepast en nog verscherpt, door het schepencollege aanvaard en wordt het budget vrijgemaakt om de tekst aan te brengen op een opvallend paneel naast het monument. Daarmee was de collegebeslissing om dat paneel daar te plaatsen reeds definitief!

Pas diezelfde dag, op 11 maart 2019, kreeg Bart Somers een e-mail van de artistiek coördinator van Contour Biënnale waarin zij informeert naar de mogelijkheid tot een gesprek met "kunstenaar/filmmaakster Bie Michels in het verlengde van haar nieuwe film waarin het Mechelse koloniale monument, geplaatst op de Schuttersvest, een rol speelt". Van een nieuw kunstwerk is geen sprake, van inbreng van de Congolese gemeenschap daarbij nog minder.

Ingevolge de taakverdeling binnen het toenmalige schepencollege heeft de burgemeester mevrouw doorverwezen naar de schepen van cultuur. Mevrouw Michels heeft Bart Somers overigens nooit rechtstreeks aangeschreven of gesproken. Later heeft zij na aandringen via haar contactpersoon bij Contour alsnog een afspraak bij Somers verkregen op 7 juni waar ze hem plots en onaangekondigd confronteerde met dat afgewerkte kunstwerk, in aanwezigheid van enkele Mechelaars met Congolese roots. Tot op dat moment was het schepencollege totaal niet op de hoogte van het bestaan van dat kunstwerk noch van het traject dat er intern Contour aan voorafging. Niet verwonderlijk: geen spoor ervan in de collegeverslagen, geen sprake ervan in het mailverkeer aan Bart Somers, geen eerdere contacten van de burgemeester met de kunstenaar zelf.

Mevrouw Michels moet toch oppassen om haar aannames voor feiten te willen verkopen. Het is al de tweede keer dat zij Bart Somers ongegrond persoonlijk viseert, zonder weerwoord. Eerder deed zij dat in een opiniestuk in De Standaard op 26 juni. Hierboven hebben we een en

ander nader willen duiden opdat er einde komt aan deze herhaalde aanval op de integriteit van titelvoerend burgemeester Bart Somers.